

Dr hab. Paweł Król, prof. UR
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej
Kolegium Nauk Medycznych
Uniwersytet Rzeszowski

Rzeszów, 10.11.2024 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr. Okana Oruca, pt.:
Tureckie, kurdyjskie i arabskie wzory kultury fizycznej a zachowania
zdrowotne i poczucie koherencji studentów w Turcji

Przedstawiona do recenzji praca doktorska pana mgr. Okana Oruca poświęcona jest tureckim, kurdyjskim i arabskim wzorom kultury fizycznej wobec zachowań zdrowotnych i poczucia koherencji studentów w Turcji. Praca ta analizuje zarówno kulturowe, jak i psychologiczne aspekty zdrowia w kontekście teorii salutogenezy Aarona Antonovskiego, co czyni ją unikatową na tle dotychczasowych badań w tej dziedzinie. Praca szczegółowo przedstawia różnorodne definicje zdrowia i podejścia teoretyczne, które ewoluowały na przestrzeni czasu. Autor przywołuje klasyczne definicje, jak ta sformułowana przez WHO, oraz definiuje zdrowie jako stan pełnego fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu, co potwierdza, że temat został osadzony w szerokim kontekście teoretycznym. Dysertacja posiada strukturę poprawną, czytelną i logiczną. Zawiera niezbędne elementy: podstawy teoretyczne, definicje, metodologię badań, tabele, ryciny, dyskusję, podsumowanie, wnioski, zakończenie, piśmiennictwo oraz streszczenie w języku polskim i angielskim. Układ rozprawy jest typowy dla prac badawczych w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu z uwzględnieniem dyscypliny nauk o kulturze fizycznej. Rozprawa zajmuje 133 strony. Zamieszczone w rozprawie treści są zgodne z jej tytułem. Opis zastosowanych

metod jak i uzyskanych wyników jest klarowny, a tabele nie budzą większych zastrzeżeń. Doktorant dokonał szerokiego przeglądu literatury o czym świadczy obszerne piśmiennictwo składające się przede wszystkim z anglojęzycznych artykułów naukowych publikowanych w uznanych periodykach. W większości są to prace oryginalne, opublikowane w ostatniej dekadzie (59 pozycji).

Celem pracy było określenie specyfiki stanu zachowań zdrowotnych studentów w Turcji oraz próba wyjaśnienia znaczenia etnicznych wzorów kultury ciała dla ich kształtowania się. Autor sugeruje, że jego badanie może nie tylko wzbogacić literaturę naukową, ale także stanowić podstawę dla przyszłych strategii promocji zdrowia. Badając źródła autor ukierunkował się na wielostronne ich poznanie i opis. Dodając do tego znaczącą literaturę przedmiotu. Analizując pod kątem merytorycznym praca ukazuje powszechnie akceptowany kanon. Jej oryginalność przejawia się w zakresie ustalonym przez pytania badawcze. Warto zauważyć, że autor podążał konsekwentnie do celu tak, aby zebrać wiadomości, które w pełni odzwierciedlą interesujące go zjawisko. Podsumowując weryfikowany obszar należy stwierdzić, że wykorzystane przez doktoranta metody, techniki i narzędzia badawcze są odpowiednie. W realizacji etapów postępowania badawczego przyjęto koncepcję mieszaną opartą o metodologię badań ilościowych oraz jakościowych. W badaniach ilościowych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem elementów skali ocen, technik ankietowych oraz rangowania.

Konstrukcja pracy spełnia wymogi merytoryczne i metodologiczne. Pod względem formalnym, mimo drobnych uchybień, rozprawa spełnia kryteria pracy naukowej, która może być podstawą uzyskania pierwszego stopnia naukowego. Ponieważ przeprowadzone badania miały charakter szerokiej diagnozy, doktorant nie sformułował hipotez badawczych. Natomiast całość postępowania badawczego determinowana była siedmioma pytaniami badawczymi. Zostały one zainspirowane

wskazaną wcześniej teoretyczną perspektywą badawczą. Powyższe założenie można przyjąć w korespondencji z czterema problemami o charakterze opisowym (1-4), natomiast pytania badawcze od (5-7) są typowymi problemami o konstrukcji zależnościowej, do których to, według mojej opinii powinny być postawione hipotezy.

Wyniki badań zostały przedstawione w sposób zorganizowany, przejrzysty i zrozumiały. Autor omawia wpływ kultury na zachowania zdrowotne studentów, zauważając, że w zależności od grupy narodowościowej istnieją różnice w podejściu do zdrowia oraz w stylu życia. Autor wykazuje, że dieta, aktywność fizyczna oraz czynniki społeczne, takie jak presja rodziny i otoczenia, mają istotne znaczenie w zachowaniach zdrowotnych młodych ludzi. Jest to ciekawa i wartościowa część pracy, ponieważ pozwala lepiej zrozumieć wpływ kultury na zdrowie i postawy zdrowotne w Turcji, kraju charakteryzującym się zróżnicowaną mozaiką kulturową.

Szczególnie wartościowe są analizy dotyczące aktywności fizycznej oraz poziomu poczucia koherencji u badanych grup narodowościowych, gdzie autor wskazuje, jak czynniki społeczne i kulturowe kształtują poziom zaangażowania studentów w dbanie o zdrowie. Prezentacja wyników jest zrównoważona, a dane przedstawione w formie tabel pomagają w interpretacji.

W dyskusji autor odnosi wyniki swoich badań do dotychczasowej literatury. Przeprowadza dogłębną analizę porównawczą, zestawiając wyniki swojego badania z badaniami międzynarodowymi oraz tureckimi dotyczącymi wpływu kultury na zdrowie. Wnioski z pracy są jasno sformułowane i stanowią wartościowy wkład w rozwój wiedzy na temat wpływu kultury na zdrowie w kontekście studentów z Turcji. Zauważa, że wzmocnienie poczucia koherencji i promowanie zdrowych nawyków może mieć pozytywny wpływ na ich zdrowie i dobrostan. Wskazuje też na możliwość zastosowania wyników w praktyce, sugerując, że strategie promocji zdrowia powinny uwzględniać zróżnicowanie kulturowe.

Mimo wielu starań autor nie ustrzegł się uchybień, do których zaliczam:

1. Doktorant powinien rozważyć przy ewentualnej publikacji kontekst historyczno-społeczny. Praca koncentruje się na współczesnych aspektach kulturowych i ich wpływie na zdrowie, ale nie analizuje, jak historia Turcji i relacje między grupami narodowościowymi mogły ukształtować ich współczesne podejście do zdrowia.
2. Brak głębszej analizy regionalnych różnic w ramach samej Turcji – praca uwzględnia ogólny wpływ kultury tureckiej, arabskiej i kurdyjskiej, ale nie analizuje szczegółowo, jak różnice regionalne, na przykład między wschodnią a zachodnią Turcją, mogą wpływać na zdrowie i zachowania zdrowotne studentów.
3. Dobór próby do badań stanowi bardzo ważny element badań naukowych. Doktorant podaje liczbę respondentów 387, w mojej opinii warto by było skupić się na tym, czy dobrana próba do badań spełniała warunek reprezentatywności ?. Wprawdzie praca opiera się na różnorodnych metodach, większa próba badanych mogłaby zwiększyć wiarygodność i trafność pomiaru. Warto byłoby uwzględnić większą grupę studentów z różnych regionów Turcji, aby lepiej odzwierciedlić różnorodność narodowościową i kulturową.
4. Brak wywiadów pogłębionych – Autor stosuje metody ilościowe i jakościowe, ale pogłębione wywiady z uczestnikami (38 studentów m.in., z kierunków zarządzanie sportem, wychowanie fizyczne, zarządzanie lotami, medycyna, archeologia) mogłyby dostarczyć dodatkowych informacji, szczególnie w zakresie subiektywnych opinii na temat zdrowia i osobistych doświadczeń.
5. Wartość dysertacji zostałaaby podniesiona przy szerszym wyeksponowaniu rekomendacji dla praktyki – mimo że autor sugeruje, że wyniki badania mogą mieć praktyczne zastosowanie, brak szczegółowych, konkretnych zaleceń dla instytucji edukacyjnych lub organizacji zdrowotnych ogranicza praktyczną wartość pracy.

6. Niedostateczna analiza czynników społeczno-ekonomicznych – praca skupia się głównie na różnicach narodowościowych, pomijając analizę tego, jak status ekonomiczny i dostęp do zasobów mogą wpływać na zachowania zdrowotne studentów, co jest istotnym determinantem zdrowia.
7. Autor w dysertacji ograniczył się do działań eksploracyjnych identyfikujących rejestrowane i opisywane zjawiska psychospołeczne, rezygnując z dociekań o charakterze przyczynowo - skutkowym. Proszę, aby Autor przedstawił ograniczenia badania własnego oraz rozwinął kwestię zastosowania wyników niniejszego badania w praktyce, jak również przedstawił w jakich kierunkach powinny być prowadzone przyszłe prace badawcze.

Podsumowanie i konkluzja końcowa

Dysertację doktorską mgr. Okana Oruca pod tytułem: *Tureckie, kurdyjskie i arabskie wzory kultury fizycznej a zachowania zdrowotne i poczucie koherencji studentów w Turcji*, pomimo kilku uchybień oceniam pozytywnie. Opracowanie stanowi logiczną całość i w mojej opinii cechuje się wysokimi wartościami poznawczymi. Przedstawione przeze mnie uwagi krytyczne stanowią przede wszystkim pole do dyskusji podczas publicznej obrony. Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr. Okana Oruca, spełnia wymogi określone dla prac doktorskich (art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ. U. z 2023 r., poz. 742). Jednocześnie kwalifikuje Doktoranta mgr Okana Oruca do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej. Wnoszę zatem do wysokiej Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu o dopuszczenie Pana mgr. Okana Oruca do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Paweł Król, prof. UR

